

**MOP MS MAKHANYA, MOGOKGO LE MOTLATSA
MOKHANSELARA
YUNIBESITI YA AFORIKA BORWA
KAMOGELO: KHONFERENSE YA BOTSAMAISI JWA DITIRO
TSA AFORIKA
TICKETPRO DOME
NORTH RIDING, JOHANNESBURG
4-6 Seetebosigo 2019**

- Motshwaramarapo: Ng Somadoda Fikeni
- Mop Mathukhu Mogale, Modini wa Mokhuduthamaga wa Kholetshe ya Ikonomi le Disaense tsa Botsamaisi, Unisa, le badiramongo ba bangwe mo botsamaising jwa khuduthamaga le jo bo atolositsweng
- Sebui sa motheo sa gompiono, modiramongo yo o tlotlegang wa me Moporofesara Tshilidzi Marwala, Motlatsa Mokhanselara wa Yunibesiti ya Johannesburg le, nka tlaleletsa, mmampodi yo o sa itsapeng wa Phetogo ya Intaseteri ya bo4 le bokgoni jo bogolo jwa yona jwa tlhabololo ya Aforika

- Badiramongo go tswa kwa ditheong tsa bosisitara jwa bosetshaba, mo kgaolong ya SADC, mo kontinenteng le go kgabaganya lefatshe
- Bokapotene ba intaseteri
- Baemedi ba puso
- Ng TE Nenzhelele, CoD: Botsamaisi jwa Ditiro, Unisa
- Ng Barnes Sookdeo, Lefapha la Botsamaisi jwa Ditiro, Unisa
- Mme CM Maseko, Modulasetulo wa Khonferense ya Botsamaisi jwa Ditiro tsa Aforika, Lefapha la Botsamaisi jwa Ditiro, Unisa
- Dibui tsa motheo le bapanele ba khonferense yotlhe
- Mobebofatsi wa ditiragalo tsa mo mosong: Rre Nico Landman, Festo: Tlhogo ya SADC ya Thuto, le bapanele ba rona
 - Rre Martin Sanne – Molaodi wa Khuduthamaga: CSIR
 - Mme Annemarie van Koller – Moporesitente: SAIMC
 - Rre Dirk van Dyk – Mokantoro wa Khuduthamaga yo Mogolo: IFPTI
 - Rre Rudeon Snell – Molaodi: Ditharabololo tsa Matlhale – EMEA kwa SAP
- Baetleetsi: NRF le Bojanala jwa SA
- Dibui tsa motheo le batsayakarolo ba khonferense
- Baemedi ba ba kgethegileng ba setlamo sa botsamaisi jwa ditiro

Ke motlotlo go le amogela mo *Khonferenseng ya Botsamaisi jwa Ditiro tsa Aforika ya bo2* gangwe le gape le go nna baeng ba Yunibesiti ya Aforika Borwa. Mme gangwe le gape, ke tshwanetse ke leboge le go akgola Lefapha la Botsamaisi la Ditiro la Unisa le le neng la rulaganya lenane la boemedi le le itumedisang leno, le le anameng le, le le sa bueng ka mokgwa o o anameng le o o masisi ka go kgabaganya le Botsamaisi jwa Ditiro, mme gape le maikaelelo a rona go tliša mmogo babatlisisi le badiragatsi go tswa kwa go akatemi, puso le intaseteri go fitlhelela le go abelana ka ditlhabololo tse di masisi mo karolong ya botsamaisi jwa ditiro.

Ke lebile lenane ka kelotlhoko, mme ke motlotlo thata go lemoga gore barulaganyi ba rona ba atlegile mo go eletsegang mo go direng seo fela. Ke rata go dumela gore karabo e e gaisang mo pitsong ya dikabelano ke bosupi jwa mowa o o golang wa tirisano mmogo le kanaanelo ya ntlha e re tla e tlhokang go rarabolola naga eno le mathata a Kontinente eno jaaka dikgono tse di leng teng ka go di tsholetsa le go abelana kitso ya rona le didiriswa tsa rona.

Seno se masisi mo bokamosong jo bo tswelelang. Bontsintsi jwa ditlhopho tsa dikontinente le bogotlhe bo tliša kwa pele boammaaruri jo bo sa nnisegeng thata le bommatota jwa gore *batlhokomedi ba ba tsofetseng* ga jaana ba ba leng mo taolong ga se gore ba tlwaetse ka mmatota ditlhokwa tse di masisi tsa

baagi ba bogotlhe jo bo oketsegang ba ba mo Aforika, mme gape mo India, ba banye thata, thata, mme ba tla nna le ditsholofelo tse di farologaneng tsa lefatshe le ba tshwanetseng go nna mo go lona le, le le mo go lona ba tla nnang ka bontsi mo bokamosong jo bo seng kgakala thata. Matshwenyego ke gore *batlhokomedi ba ba tsofetseng* ga se gore ba tlwaetse ka mmatota boammaaruri le dikopo tsa setshaba sa segompiano le ditoro le diphegelelo tsa mofuta o o farologaneng wa batho ba baswa, mme mongwe ka dinako tse dingwe o belaela gore baemakgatlanong ba baditshaba/letlhakore la moja ba re bonang lefatshe kwa godimo, ke bosupi jwa boiteko jwa go tshwarelela mo maatleng le dithulaganyong tse e leng gore di oketsega go nna tse di fetileng palo – ka nako ya mmatota. Go a bonagala gore re mo boeteledipeleng jwa nngwe ya diphetogo tse di tlhaloganyegang thata tsa dinako tse tsotlhe. Go neetswe mokgwa wa yona, sekoupo le go tlhaloganyega, ponelopele ya bokamoso jwa bogotlhe jwa rona bo tshwere dinetefaletso tse di mmalwa. Ke mo tikologong eno e re tshwanetseng go fitlhela mokgwa wa go fetisetsa kitso le maatla ka katlego. Seno ke tiro e e kgwetlhang, o tla dumela.

Ka jalo, thitokgang ya khonferense eno ya *Botsamaisi jwa Ditiro tse di Gaisanelwang tsa Go kgweeletsa Boitiriso mo Aforika kwa pele*, e mo nakong le ga jaana tsoopedi, mme e aga ditlamego tsa rona mo Lenaneng la Kopano ya Aforika la 2063, le le ikaeletseng

mo go tswelletseng kgolo le tlhabololo e e tswelelang mo Kontinenteng ka kakaretso le feshene e e golaganeng. Gape, jaaka yunibesiti e pono ya yona e leng go nna Yunibesiti ya Aforika e aga *bokamoso* mo tirelong ya botho, re tlamegile mo tlhabololong ya rona le ya Kontinente le, mo tsweletsong ya yona, mo ditirisanommogong, dikgolaganong le ditumelelanong le batsayakarolo bao ba abelanang ka pono eno, le tlamego mo tsweletsong le mo kgolong ya dikokomana tsa bokamoso.

Mme gape nka kaya gore, jaaka yunibesiti e kgolokgolo mo Kontinenteng go ya ka palo ya baithuti le dithulaganyo tsoopedi le ditiro, ka maikaelelo re beilwe go dira kabelano ya matlhakore a mantsintsi mo tlhabololong ya Botsamaisi jwa Ditiro. Re kgona go tlhama le go ruta dikharikhulamo le dikgono go kgabaganya tlhatlhamano ya dikgono le go abelana ka boitsenape mo tiragatsong e e tshwanang, re tsaya go tswa mo botsamaising jwa rona le ditiro.

Jaaka sekao sa boemo jono, nka abelana le lona gore dithulaganyetso tsa bosetshaba tse dikgolokgolo tsa rona di akaretsa nngwe ya bobegadikgang jwa kgatiso jo bogologolo mo Kontinenteng. Seno ke ka gore sekao sa kgwebo ya Thuto ya Bokgakala ya rona kwa tshimologong e ne e batla dibolumo tse dikgolokgolo tsa dimateriale tsa go ithuta tse di gatisitsweng. Ga jaana re tshwaragane le go bopa gape sebebofatsi seno go ya

kwa go sa dirisiweng go go golang ga kgatiso le go tloga ka bonya ga rona go ya kwa kabong ya *online* e e oketsegang. Re na le, ka nako ga jaana, gape re ntse re tlhama le go diragatsa thulaganyetso ya ICT e e dikarolo tse dintsi le e e raraaneng jaaka re ya kwa tikologong ya thuto ya *online*, mme jaaka re netefatsa gore ditiro tsa ka fa gare tsa rona di nna mo boemong le nonofo le kgono e e golaganeng ya thekenoloji.

Ke eng seo tse tsothe tseno di se kayang – go tswa kwa ditiregong tsa boikwadiso jo bo tsweleng jwa rona, go ya mo go ruteng, go ithuta, go batlisisa le ditlhatlhobo (mme ga se gore ga go matshwanedi go amogela diasaenemente di le milione o le mongwe le seripa mo nakong nngwe le nngwe e e neilweng mo kgatong ya dikgoroso), ditiro tsa kgatiso tsa rona, thabololo ya dithulaganyetso tsa rona le tsweliso, ditirego tsa tshenkelo ya rona, ditirego tsa Boitekanelo tsa Tshupetsokgono ya ditiro le Pabalesego, botsamaisi jwa boleng jwa rona le tokafatso, le ditiro tsa letsatsi le letsatsi tsa yunibesiti (lenane ga le na bokhutlo) – ke gore Unisa e na le tikologo ya botsamaisi jwa dikarolo tse dintsi, tse dikgolokgolo, tse di raraaneng. Ke tshwanetse ke ipobole gore ka dinako tse dingwe go na le matshosetsi a bosigo mo dikopong tsa yona, go retelelwa le tharaano, mme ka dinako tse dingwe go a itumedisa ka bogolo jo bo feletseng, boipelo le diphithhelelo.

Bomme le borre, mo matsatsing a a tlang le tla bo le golagane le dintlha tse di masisi jaaka: Phetogo ya Intaseteri ya bo4 (4IR), seabe sa yona, thomelontle le kgonagalo ya botsamaisi jwa ditiro mo Kontinenteng ya rona (mme le tla lemoga, bomme le borre, gore go na le diponalo tse di ganetsanang thata tse dingwe ka ga 4IR, mme temogo ya yona mo Kontinenteng ya rona – e e, ke a solofela, gore e ka tsosa puisano ya panele ya rona gompiano); jaaka tlhabololo ya kharikhulamo e e maleba e e dirang tiriso e e tletseng ya disete tsa data tsa kontinente (mme seno se boela kwa morago mo ntlheng ya me ka ga sebopego sa thulaganyo ya baagi); jaaka dikgwetlho tse di lebaganeng le intaseteri mo go amogeleng boitiriso mo tikologong ya botlhokatiro jo bogolo (go bua ka ga nngwe fela ya kgwetlho e e fa gaufi); mme dikatlenegiso le phetogo ya pholisi e e botlhokwa go neela boitiriso kemo e e tiileng go tswa mo go yona e ka itlhagisang ka boitshepo le ka kitso ya gore e na le tshegetso ya puso le intaseteri. Go tlaleletsa mo dipampiring tseno tse di gorositsweng, mme di akaretsa ntlha nngwe le nngwe ya botsamaisi jwa ditiro, mme le na le ditiragalo tsa khonferense e e humileng thata. Go na le sengwe ka mmatota mo go mongwe le mongwe, mme ke ikutlwa ke na le boitshepo jwa gore ba botlhe le tla tloga mo khonferenseng eno le humile le go nna matlhagatlhaga le, ka gongwe ga botlhokwa thata, jaaka bommampodi ba boitiriso le tlhabololo ya Kontinente ya rona.

Go setse mo go nna go le eleletsa ba botlhe khonferense e e atlegileng thata le e e humileng.

Ke a le leboga.

